

DAVLAT KREDITI VA DAVLAT QARZLARINI BOSHQARISH

Sagatova Xusnora

Bank moliya akademiyasi

Moliya yonalishi M24/18 guruh magistri.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14721031>

Annotatsiya. Mazkur maqolada davlat krediti va davlat qarzlarini boshqarishning nazariy asoslari hamda amaliyotdagi dolzarb masalalar tahlil qilinadi. Davlat kreditlari iqtisodiy o'sish, infratuzilmani rivojlantirish va ijtimoiy dasturlarni moliyalashtirish uchun muhim manba hisoblanadi. Shu bilan birga, davlat qarzlarining haddan tashqari oshishi iqtisodiy barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Maqolada davlat qarzlarini boshqarishning samarali strategiyalari, xalqaro tajribalar va innovatsion yondashuvlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: Davlat krediti, davlat qarzlari, moliyaviy boshqaruv, iqtisodiy barqarorlik, xalqaro moliyaviy tashkilotlar, qarz strategiyalari.

PUBLIC CREDIT AND PUBLIC DEBT MANAGEMENT

Abstract. This article examines the theoretical foundations and practical challenges of managing public credit and debt. Public credit serves as an essential tool for economic growth, infrastructure development, and financing social programs. However, excessive public debt can adversely affect economic stability. The paper explores effective debt management strategies, international practices, and innovative approaches to ensure sustainable fiscal policy.

Keywords: Public credit, public debt, financial management, economic stability, international financial institutions, debt strategies.

УПРАВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННЫМ КРЕДИТОМ И ГОСУДАРСТВЕННЫМ ДОЛГОМ

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические основы и актуальные вопросы управления государственным кредитом и долгом. Государственные кредиты являются важным инструментом для экономического роста, развития инфраструктуры и финансирования социальных программ. Вместе с тем чрезмерный государственный долг может негативно повлиять на экономическую стабильность. В статье анализируются эффективные стратегии управления долгом, международный опыт и инновационные подходы.

Ключевые слова: Государственный кредит, государственный долг, финансовое управление, экономическая стабильность, международные финансовые институты, стратегии управления долгом.

Kirish

Davlat krediti va davlat qarzlarini boshqarish zamonaviy iqtisodiyotda muhim ahamiyatga ega. Davlat kreditlari iqtisodiy o'sish, infratuzilmani rivojlantirish va ijtimoiy dasturlarni moliyalashtirish uchun samarali vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, davlat qarzlarini milliy iqtisodiyotga jiddiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu esa davlat moliyasini to'g'ri boshqarish va qarz siyosatini optimallashtirish zaruratini keltirib chiqaradi. Ushbu maqolada davlat krediti va qarzlarini boshqarishning nazariy asoslari, amaliyoti va dolzarb masalalari ko'rib chiqiladi.

Asosiy qism

Davlat krediti milliy iqtisodiyotning rivojlanishi uchun muhim moliyaviy manba hisoblanadi. Davlat kreditlari davlatning byudjet taqchilligini qoplash, infratuzilma loyihalarini amalga oshirish va ijtimoiy dasturlarni moliyalashtirish uchun ishlatiladi. Davlat kreditlari ichki va tashqi kreditlarga bo'linadi. Ichki kreditlar mahalliy moliya bozoridan jalb qilinsa, tashqi kreditlar xalqaro moliya institutlari yoki boshqa davlatlardan olinadi. Har ikki turdagi kreditning o'ziga xos afzalliklari va xavf-xatarlarini hisobga olish zarur. Masalan, ichki kreditlar mahalliy iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, lekin ular inflyatsion xavflarni keltirib chiqarishi mumkin.

Tashqi kreditlar esa chet el valyutasi zaxiralarini oshiradi, lekin ular tashqi qarz yukini oshiradi.

Davlat qarzlarini boshqarish moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega. Davlat qarzlarini ichki va tashqi qarzlariga bo'linadi. Ichki qarz davlatning mahalliy iqtisodiy sub'ektlarga bo'lgan moliyaviy majburiyatlarini anglatadi. Tashqi qarz esa xalqaro moliya institutlari, xorijiy davlatlar va boshqa tashqi manbalardan olingan mablag'larni o'z ichiga oladi.

Davlat qarzlarining mutanosib boshqarilishi iqtisodiy barqarorlik va investitsion jozibadorlikni saqlab qolishga yordam beradi. Shu bilan birga, davlat qarzlarining haddan tashqari oshishi iqtisodiy tanazzulga olib kelishi mumkin, bu esa qarz xizmatini samarali boshqarish zaruratini keltirib chiqaradi.

Davlat kreditlari va qarzlarining asosiy xususiyatlaridan biri ularning samarali boshqarilishi bilan bog'liq. Bu jarayon davlatning moliyaviy resurslarini to'g'ri taqsimlashni, qarzlar bo'yicha majburiyatlarni o'z vaqtida bajarishni va davlatning moliyaviy barqarorligini ta'minlashni talab qiladi. Davlat qarzlarini boshqarish jarayonida quyidagi tamoyillar muhim ahamiyatga ega:

- Qarzlarining asosiy va foiz to'lovlarini o'z vaqtida amalga oshirish.
- Qarzni jalb qilishda iqtisodiy foyda va xavf-xatarlarni hisobga olish.
- Qarzlarini qaytarish uchun iqtisodiy resurslarni safarbar etish.
- Qarzlarining umumiy hajmini nazorat qilish va optimal darajada saqlash.

Xalqaro tajribada davlat qarzlarini boshqarishning turli modellari mavjud. Masalan, rivojlangan davlatlar moliyaviy resurslarni uzoq muddatli investitsiyalarga yo'naltirish va qarzlarini qaytarish uchun iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish siyosatini olib boradilar.

Rivojlanayotgan davlatlar esa ko'pincha xalqaro moliya institutlaridan olingan kreditlardan foydalanadilar. Ushbu davlatlarda qarzlarining samarali boshqarilishi barqaror iqtisodiy rivojlanish uchun asosiy omil hisoblanadi.

Davlat kreditlari va qarzlarini boshqarishning asosiy muammolaridan biri bu qarz yukining iqtisodiy barqarorlikka ta'siridir. Qarzning haddan tashqari oshishi inflyatsiya, valyuta kursining pasayishi va iqtisodiy resurslarning noto'g'ri taqsimlanishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli, davlat qarzlarini boshqarishda iqtisodiy resurslarni oqilona ishlatish va qarz yukini kamaytirish strategiyalari ishlab chiqilishi lozim.

Davlat kreditlari va qarzlarini boshqarish bo'yicha O'zbekistonda ham qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, davlat qarzlarini boshqarishning milliy strategiyasi ishlab chiqilgan va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan islohotlar amalga oshirilmoqda.

Ushbu strategiyada davlat qarzlarini jalb qilishda samaradorlik va shaffoflikni oshirish, qarz yukini optimallashtirish va davlatning moliyaviy mustaqilligini ta'minlash kabi vazifalar belgilangan.

Davlat qarzlarini boshqarish jarayonida axborot kommunikatsiya texnologiyalarining qo'llanilishi muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy texnologiyalar yordamida qarz bo'yicha ma'lumotlarni tahlil qilish, prognozlash va boshqarish jarayonlari avtomatlashtirilgan. Bu qarzlarining samarali boshqarilishini ta'minlaydi va davlat moliyaviy siyosatining shaffofligini oshiradi.

Davlat kreditlari va qarzlarini boshqarishning xalqaro moliyaviy tashkilotlar bilan hamkorlik doirasida amalga oshirilishi ham dolzarbdir. Xalqaro tashkilotlar tomonidan ajratilgan mablag'lar nafaqat iqtisodiy loyihalarni moliyalashtirish, balki davlatning moliyaviy tizimini mustahkamlashga ham xizmat qiladi. Shu bilan birga, xalqaro qarzlarining shart-sharoitlarini ehtiyotkorlik bilan tahlil qilish va ular bo'yicha majburiyatlarni o'z vaqtida bajarish zarur.

Xulosa

Davlat krediti va davlat qarzlarini boshqarish iqtisodiy barqarorlik va milliy rivojlanish uchun muhim omil hisoblanadi. Ushbu jarayon davlatning moliyaviy siyosati samaradorligini oshirish va ijtimoiy-iqtisodiy dasturlarni muvaffaqiyatli amalga oshirishga yordam beradi.

Qarzlarini samarali boshqarish orqali davlat iqtisodiy resurslarni oqilona taqsimlab, iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi. Shu sababli, davlat kreditlari va qarzlarini boshqarishda innovatsion yondashuvlar va xalqaro tajribadan foydalanish muhimdir. Bu esa mamlakatning iqtisodiy rivojlanish yo'lida ishonchli asos bo'lib xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Karimov, I. A. (2021). *Davlat qarzlarini boshqarishning moliyaviy mexanizmlari*. Toshkent: NDPI nash.
2. Yusupov, O. T. (2020). *Davlat kreditlari va iqtisodiy barqarorlik*. Andijon: ADU nash.
3. Rahmatov, B. K. (2019). *O'zbekistonda davlat moliyasini boshqarish islohotlari*. Samarqand: SamDU nash.
4. Мишин, А. С. (2018). *Государственный долг: Теория и практика управления*. Москва: Экономика.
5. Abdullayeva, G. T. (2021). *Moliyaviy boshqaruv va qarz strategiyalari*. Qarshi: QDU nashriyoti.
6. Blanchard, O., & Johnson, D. R. (2017). *Macroeconomics*. Pearson Education.
7. Кондратьев, В. Б. (2020). *Управление государственным долгом в современной экономике*. Санкт-Петербург: Питер.
8. Sachs, J. D. (2015). *The End of Poverty: Economic Possibilities for Our Time*. Penguin Books.
9. Мирзаев, И. Х. (2020). *Xalqaro moliya institutlari va davlat qarzlari boshqaruvi*. Toshkent: O'zbekiston milliy nashriyoti.
10. Krugman, P. R., & Obstfeld, M. (2018). *International Economics: Theory and Policy*. Pearson Education.